

Markedsbalansering

Anne Thorine Lundstein

Ass. Næringspolitisk sjef

NORGES BONDELAG

Hvorfor landbrukspolitikk?

-
- Hva slags landbruk og matproduksjon vi ønsker
 - Om landbruket skal bidra til mer enn matproduksjon

- Styre landbruket i en annen retning enn markedskrefter alene vil gi
- Landbruk $\neq$ spikerproduksjon
 - Landbruket er en stedbunden og biologisk næring – trengs langsiktig tenkning

Landbrukspolitiske verktøy

Markedsregulering

Importvernet

Juridiske
virkemidler

Økonomiske
virkemidler

Markedsbalansering

- Sikrer bonden markedsadgang
 - uavhengig av lokalisering eller mengde
- Risikoavlastning
- Avgjørende for å nå målene i norsk landbrukspolitikkk
 - landbruk over hele landet

Elementer i markedsordningene

- Prisuttak
- Mottaksplikt
- Leveringsplikt
- Informasjonsplikt
- Mulighet for regulering av temporære overskudd
- Faglige tiltak og opplysningsarbeid

Dagens ordninger

- Finansieres av næringa selv
 - gjennom frivillig produsentsamarbeid
- Utøves av samvirkene som markedsregulatorer
 - Sterkt insitament til effektiv gjennomføring
- Ulike reguleringsregimer
 - Ulike produksjons- og etterspørselsmønstre

Markedsregulators roller

Jordbruks-
avtalen

Ta ut fastsatt
pris

Landbruksdir.
kontrollerer

Gjennomføre
markeds-
regulering

Vurdere
markeds-
balansen

SLF senker
toll

Omsetningsrådet
kontr og vedtar

Nortura

www.bondelaget.no

Å være markedsregulator

- Gjennomfører landbrukspolitikken
 - Oppdrag fra faglaga og staten
- Markedsregulator: plikter og rettigheter
 - Har unntak, får kompensasjon
 - Begrensninger og krav
- Markedsaktør forutsetning - og motsetning?
 - Fange markedssignaler og uttøve
 - markedsdominans: prisledende
 - Konkurransenøytrale markedsordninger

Markedsbalanseringsutvalg

- Vurdere alt fra mindre endringer i det eksisterende til avvikling
- Vurdere endringer jf mål om:
 - Styrket konkurranse i verdikjeden
 - Kostnadseffektiv, lønnsom og bærekraftig matproduksjon
 - Landbruk over hele landet

Hvordan er markedssituasjonen?

- Forskyvning i tyngdepunktet
- Egne merkevarer
 - Vilkår for leverandør?
- Produsentsamarbeid
- Samvirkets dominerende rolle?

Nortura	1980	1990	2000	2005	2012
Gris	75	79	77	72	65
Storfe	79	79	76	75	70
Sau/lam	74	76	72	70	66

Mulige forslag fra utvalget?

- Avvikling - deregulering
 - Er alternativet kontraktsproduksjon?
- Splitte opp råvare og industri hos samvirkene
 - Tine råvare og Tine industri
- Fjerne samvirkets eksklusive rolle i markedsregulering
 - Legge oppdrag på anbud?
- Staten overtar
- Mer regulering – på fraksjoner og kvaliteter
- Innføring av bransjeforum- jf. korn

Takk for meg!

www.bondelaget.no

Nilf rapport-

Markedsregulering – verdsatt men omstridt

Enige om:

- Mottaksplikt skaper stabilitet og forutsigbarhet for bøndene gjennom at det garanteres avsetning til en forutsigbar pris.
- Økt risiko ville ført til at bøndene måtte stilt høyere krav til lønnsomhet for å sikre videre drift.
- Mottaksplikten sikrer fri etablering
- Samtlige intervjuobjekter er enige om at dereguleringer vil bidra sterkt til at mye av primærproduksjonen blir sentralisert.

Nilf rapport-

Markedsregulering – verdsatt men omstridt

Uenigheter

- Stilles spørsmålstegn ved at målet om å opprettholde et landbruk i hele landet skal løses gjennom ordninger som er knytta til markedet.
- Flere problemstillinger knytta til konkurransenøytralitet og skjevhet i konkurransen.

Hva mener kjøttbransjen (KLF)?

- Markedsregulatorrollen kan ikke ligge hos Nortura som er en aktør i verdikjeden, men må flyttes til en nøytral aktør.
- KLF tar til ordet for å styrke bruken av kontraktsproduksjon og er kritiske til dagens bruk av omsetningsavgiften.
- ”Fastsetting av målprisen og tilsvarende priser må i større grad skje ut fra markedsmessige enn politiske vurderinger. Det vil bidra til en prisfastsetting som er mer realistisk i forhold til hva markedet tåler. For å oppnå dette må det i langt sterkere grad enn i dag lyttes til den delen av foredlingsindustrien som ikke er eid av bøndene”.

Forskjeller i markedsreguleringa

Melk:

- Spredt produksjon over hele landet.
- Markedet reguleres også av PU-ordningen, innfrakttilskudd og melkekvoteordning.
- Markedsregulator med dominerende rolle
- Størst tilgang på melk om vinteren
- Forsyningsplikt til andre meierier
- Øvre prisgrensen for rå melk + 5% over målpris
- Benytter reguleringseksport fra uavhengig aktører
- Begrensninger på mottaksplikt hos primærprodusent

Korn

- Øvre prisgrense er definert som målpris + 10 %
- Mottaksplikten gjelder for alle kornprodusenter
- Markedsregulator har dobbel mottaksplikt
- Omsetningsavgiften kan brukes til å finansiere overlagring av norskprodusert korn.
Reguleringseksport er ikke mulig
- Markedsregulator i samarbeid med bransjeforum korn diskuterer behovet for importkvoter.

Kjøtt

- Lang produksjonssyklus
- Øvre prisgrense 10 %
- Reguleringspunktet på kjøtt befinner seg på representantvaren for hel slakt
- Forsyningsplikten har begrensninger ovenfor uavhengig aktører i situasjoner med underskudd på norsk vare.